

І.О.НОВІК, О.І.ПОДРЕЗ, О.М.ПРОСКУРНЯ, І.В.ПРИЙМЕНКО
ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ БІЗНЕС-СТРУКТУР

У статті проаналізовано методичні підходи до оцінювання зовнішнього середовища Європейського Союзу по відношенню до українських бізнес-структур, що прагнуть вести бізнес на території країн-членів Європейського Союзу. Європейське бізнес-середовище є частком глобального та міжнародного, тому йому притаманні проблеми, що пов'язані з глобалізаційними процесами, та з утворенням й функціонуванням міжнародних корпорацій. До таких проблем віднесено: спеціалізацію та кооперування виробництва товарів; застосування інформаційних технологій та програмного забезпечення; діджиталізація виробництва та штучний інтелект; недостатньо кваліфіковані кадри, тощо. Наведено алгоритм оцінювання зовнішнього європейського середовища за трьома етапами. Перший – визначення європейського бізнесу та його структури; ознайомлення зі стандартною галузевою класифікацією Євростатуту; визначення сучасних тенденцій розвитку європейського бізнесу. Другий – ознайомлення із Європейською діловою політикою та оцінкою диспропорцій, що виникають у розвитку окремих територій, що вказує на проведення регіоналізації. Третій етапом дослідження є аналіз стратегій регіональної політики ЄС. Доведено, що на Європейське бізнес-середовище великий вплив має регіональна політика, яку у теперішній час проводить парламент Європейського Союзу. Вона направлена на вирівнювання розвитку країн-членів Європейського Союзу з точки зору економіки, політики, екології та соціальної сфери. Регіоналізація економіки дозволяє створювати умови щодо реорганізації бізнесу шляхом створення міжнародних альянсів, злиття та поглинання суб'єктів господарювання різних країн. Міжнародні альянси можуть виробляють однакові товари з метою захвату ринків збуту (міжнародні стратегічні альянси), здійснювати співпрацю наукових установ щодо розробки нового виду продукції (колабораційні альянси), або створюються з метою реалізації інвестиційного проєкту з випуску нового виду продукції (інвестиційні альянси).

Ключові слова: зовнішнє середовище; бізнес-середовище; Європейська регіональна політика; Європейський Союз; злиття та поглинання; транснаціональні корпорації; міжнародні альянси

I.NOVIK, O.PODREZ, O.PROSKURNIA, I.PRYIMENKO
THE INFLUENCE OF THE EUROPEAN BUSINESS ENVIRONMENT AND REGIONAL POLICY ON THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL BUSINESS STRUCTURES

The article analyzes methodical approaches to evaluating the external environment of the European Union in relation to Ukrainian business structures that seek to conduct business in the territory of the member states of the European Union. The European business environment is a part of the global and international one, so it has inherent problems associated with globalization processes and with the formation and functioning of international corporations. Such problems include: specialization and cooperation in the production of goods; application of information technologies and software; digitalization of production and artificial intelligence; insufficiently qualified personnel, etc. The algorithm for evaluating the external European environment in three stages is given. The first is the definition of European business and its structure; familiarization with the standard sectoral classification of the Eurostatute; definition of modern trends in the development of European business. The second is familiarization with the European business policy and assessment of disparities arising in the development of individual territories, which indicates the implementation of regionalization. The third stage of the study is the analysis of EU regional policy strategies. It has been proven that the European business environment is greatly influenced by the regional policy currently conducted by the Parliament of the European Union. It is aimed at equalizing the development of the member states of the European Union from the point of view of economy, politics, ecology and social sphere. Regionalization of the economy makes it possible to create conditions for business reorganization through the creation of international alliances, mergers and acquisitions of business entities from different countries. International alliances can produce the same goods with the aim of seizing sales markets (international strategic alliances), carry out cooperation of scientific institutions on the development of a new type of product (collaborative alliances), or are created for the purpose of implementing an investment project for the release of a new type of product (investment alliances).

Keywords: external environment; business environment; European regional policy; European Union; mergers and acquisitions; transnational corporations; international alliances

Вступ. На діяльність міжнародних бізнес-структур впливає багато факторів, але найбільший вплив надають зовнішнє середовище та регіональна політика.

Українські бізнес-структури, які мають достатні умови щодо інтеграції у Європейське бізнес-середовище, враховують його мінливість, суперечності, що виникають під час оформлення юридичного статусу підприємств. Тому, питання щодо вибору організаційно-правового статусу бізнес-структур чи то утворення приватного власного підприємства, чи то приєднання шляхом поглинання відомими транснаціональними або багатонаціональними корпораціями, чи то злиття бізнесу на паритетних основах є дуже важливим.

У теперішній час актуальними для українських бізнес-структур є вихід на Європейський ринок зі своєю продукцією. Але тоді виникає питання щодо дослідження Європейського бізнес-середовища, а для цього необхідно запропонувати методичний підхід щодо його оцінювання з точки зору придатності національних бізнес-структур. Крім цього, виникає

потреба щодо аналізу Європейської регіональної політики на предмет ефективності застосування її інструментів. Треба враховувати, що створення Європейського Союзу має велике значення для побудови транснаціональних та багатонаціональних корпорацій. Але при цьому сучасна Європейська регіональна політика направлена на формування регіональних угруповань. Цей факт має двоякий вплив на організаційно-економічні можливості вітчизняних підприємств, що прагнуть функціонувати на Європейському ринку товарів та послуг.

Отже, виникає потреба щодо аналізу Європейського зовнішнього середовища, Європейської регіональної політики та їх вплив на вибір організаційно-правового статусу й економічних умов розвитку бізнес-структур вітчизняного походження.

Аналіз стану питання. В умовах воєнного часу українська економіка має хибну тенденцію до скорочення виробництва, надання послуг та подальшого розвитку наукових досліджень. Страждає від цього і

міжнародна діяльність, оскільки міжнародна логістика не має нужного потенціалу щодо надання транспортних послуг, спостерігається не достаток працівників чоловічої статі, тощо.

Більшість вітчизняних бізнесменів проводить пошук шляхів виходу на зарубіжні, а саме Європейські ринки збуту. Однак вони не мають відповідної інформації щодо умов функціонування на цих ринках. Тому, сформувався складне завдання щодо розроблення методичних засад щодо поєднання результатів дослідження Європейського зовнішнього середовища, Європейської регіональної політики та обґрунтування вибору організаційно-економічної форми управління міжнародними бізнес-структурами.

Мета роботи. Метою даної статті є дослідження теоретичних і практичних засад щодо аналізу Європейського зовнішнього бізнес-середовища, Європейської регіональної політики та її інструментів впливу на діяльність транснаціональних корпорацій, а також обґрунтування процесу реорганізації структури вітчизняних компаній у міжнародний бізнес.

Аналіз основних досягнень і літератури. Питання бізнес-середовища, у тому числі Європейського, досліджувалися в працях таких вітчизняних вчених, як: В.Г. Герасимчук, С.Ф. Покропивний, В.М. Геєць, А.С. Гальчинський, В.М. Колота, З.С. Варналії, С. Л. Демиденко[1], М.І. Мельник [2], Ю.В. Набока[3], Д.В. Нікитенко[4], В.С. Чала [5], та ін., а також у працях зарубіжних вчених: А. Хоскінг, Г. Шмоллера, М. Портера, Р. Коуза, Д. Норта, Е. Нікбахта, Т. Штал [6], Т.Й. Шумпетера, А. Гроппеллі та ін.

Проблеми Євроінтеграції та регіоналізації розглянуто у наукових статтях та конспектах лекцій: Кагановська Т.І., Серьогін В.О., Серьогіна С.Г. та Воронов М.М. [7], Куйбіди В. С., Федулової Л. І. [8], Є.І. Бородін, С.А. Квітка, Т.М. Тарасенко В. І. [9], Чужикова [10], Чернеженко О. М.[11] та ін., а також зарубіжних вчених: Boggero G. [12], A. Heichlinger, N. Thijs, G. Hammerschmid, K. Attström[13] та ін. [14]

Питанням щодо побудови міжнародних альянсів, злиття та поглинання компаній присвячено роботи Касич А.О.[15], Козаченко Г.В.[16], Курило Ю.[17], Міцкевич Н. В., Троцька Т. О.[18], Шульженко Л.Є.[19] та ін. [20].

Усі наробики вітчизняних та зарубіжних вчених розглядають зазначені питання відокремлено, що не дозволяє чітко дослідити проблеми та сформулювати єдине управлінське рішення щодо трансформації вітчизняного бізнесу у Європейське бізнес-середовище.

Викладення основного матеріалу дослідження.

М.Мельник класифікує бізнес-середовище на локальне, глобальне та міжнародне. Локальне бізнес-середовище формується факторами прямого впливу на господарську діяльність підприємства та самою діяльністю. До елементів локального бізнес-середовища відносять споживачів, постачальників, капітал, трудові ресурси, конкурентів, закони і державні органи, профспілки. Глобальне бізнес-середовище формується більш загальними процесами, явищами, подіями і тенденціями, які безпосередньо не пов'язані з операційною діяльністю підприємства,

однак, у цілому, формують контекст бізнесу. Йому притаманні такі загальні складові: економічна, соціально-культурна, політична, правова, інституційно-організаційна, науково-технологічна, природо-кліматична, екологічна. Міжнародне бізнес-середовище ще називають середовищем бізнесу багатонаціональних компаній. В умовах виходу підприємства на закордонні ринки воно формується факторами міжнародного бізнесу, тобто особливостями культури, економіки, політичної ситуації, державного та іншого регулювання [3].

Європейське бізнес-середовище є частиною глобального і міжнародного. Тому, йому притаманні проблеми, що виникають у зв'язку із глобалізаційними процесами та функціонуванням міжнародних корпорацій. До таких проблем слід віднести: подальша спеціалізація та кооперування виробництва призвели до появи на європейському ринку у якості товарів окремих технологічних процесів; впровадження інформаційних технологій діджиталізація фінансових процесів – до нових спекуляційних операцій у фінансовій сфері; корпоративне управління розширює межі до рівня міжнародних або регіональних організацій, посилюється конкуренція у регіональних та глобальних масштабах[3]. Все це призводить до необхідності впровадження дієвих методичних підходів до проведення постійного моніторингу змін у зовнішньому Європейському бізнес-середовищі.

Алгоритм дослідження Європейського бізнес-середовища починається з: визначення європейського бізнесу та його структури, у тому числі складання переліку Європейських транснаціональних корпорацій та відділень зарубіжних корпорацій; ознайомлення зі стандартною галузевою класифікацією Євростатуту; визначення сучасних тенденцій розвитку європейського бізнесу. При цьому при досягненні мети щодо виходу на Європейські ринки збуту товарів та послуг, вітчизняні товаровиробники повинні проаналізувати нормативно-правові акти щодо реєстрації бізнесу, злиття або поглинання підприємств до складу транснаціональних корпорацій, умови фінансування та кредитування бізнес-проектів, конкурентоспроможність запропонованого бізнесу та інше.

Другим етапом дослідження є ознайомлення із Європейською діловою політикою, яка у теперішній час характеризується регіоналізацією. Відомо, що у складі ЄС налічують 27 країн континенту. При цьому в ЄС спостерігаються диспропорції у розвитку окремих регіонів. Вони аналізуються за допомогою: 1) економічних показників (GDP – ВВП (у т.ч. ВВП на одну особу); Disposable income of households (DI) – доходи, що отримують домогосподарства; Gross domestic expenditure on R&D (GERD) – ВВП, що спрямовується на НДДКР (у тому числі на науку та інновації); 2) соціальних диспропорцій розвитку (Employment rate (ER) – рівень зайнятості; Unemployment rate (UER) – рівень безробіття; Persons aged 30–34 with tertiary education attainment (TE) – кількість осіб віком 30–34 роки, що мають неповну освіту; 3) територіальних диспропорцій (Density of motorway (DM) – щільність доріг; Density of railway

(DR) – щільність залізниць (адже рівень розвитку та щільність транспортної інфраструктури свідчить про локальну доступність територій, про рівень розвитку регіональної інфраструктури, що є однією з передумов залучення інвестицій на місцевий, регіональний рівень і розвиток Європейські стандарти місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС [9].

Аналіз цих показників та диспропорцій надасть вітчизняним підприємцям картину щодо економічного, соціального й екологічного розвитку окремих регіонів та особливостей їх бізнес-середовища.

Третій етапом дослідження є аналіз стратегій регіональної політики ЄС. Стратегію ЄС до 2020 рр. було направлено на регіоналізацію ЄС шляхом поєднання регіонів за рівнями розвитку.

Основними напрямками цієї регіональної політики було: розвиток економіки регіонів, що ґрунтується на знаннях та інформаційних технологіях; раціональне використання природних ресурсів, захисті навколишнього середовища та підтримка конкуренції; підвищення зайнятості, вирішення нагальних соціальних проблем [9].

Отже, сучасна Європейська політика направлена на стабілізацію розвитку країн-членів ЄС щодо економічного зростання, ліквідації диспропорцій у їх розвитку, захисту екології та економії матеріальних ресурсів, вирішення соціальних потреб.

При цьому законодавство ЄС використовує різні інструменти щодо впровадження своєї регіональної політики, а саме:

- умови реєстрації бізнесу у країнах-членів ЄС для підприємств та підприємств з інших країн;
- оподаткування підприємницької діяльності щодо резидентів та нерезидентів ЄС;
- умови кредитування, у тому числі пільгового, для підприємств та підприємств нерезидентів ЄС;
- умови злиття, поглинання та вступу у міжнародні стратегічні альянси [16, 19].

Тому при виборі ринку збуту українським бізнесменам доцільно орієнтуватися у регіональній політиці, що дотримується той чи інший регіон. При цьому виникає питання щодо вибору форми ведення бізнесу.

У XXI ст. стратегії злиття та поглинання все активніше використовуються міжнародними корпораціями.

Перш за все це пов'язано із з модернізацією, заміною чи скороченням надлишків існуючої виробничо-технологічної бази корпорації [18].

Досягнення цих завдань позитивно впливає на підвищення фінансово-господарської діяльності міжнародної компанії через скорочення витрат та підвищення її організаційної гнучкості (табл.1).

Починаючи з 2000 р. у світі було зафіксовано більш, ніж 790 тис операцій злиття та поглинання на загальну суму більше 57 трлн дол. США.

Найбільші угоди злиттів та поглинань були укладені у таких галузях економіки, як фармацевтика, телекомунікації, харчова, нафтогазова та фінансова сфери.

Більшість угод злиття та поглинань відбувається у фінансовому секторі, загальна вартість яких перевищує 6 трлн дол., на другому місці сектор добування нафти та газу – більше 5 трлн дол., закриває трійку лідерів металургійний сектор – більше 3 трлн дол.

Таблиця 1 – Вартість угод злиття та поглинання за секторами економіки протягом 1985 – 2020 рр. [20]

Рейтинг	Промисловість	Вартість, млрд.дол.США
1	Виробництво сталі, чавуну інших металів	3256
2	Сфера послуг	1158
3	Інші фінансові послуги	1489
4	Продукти харчування	2356
5	Програмне забезпечення	1124
6	Будівництво й інжиніринг	890
7	Нафта та газ	5123
8	Банківська сфера	6231
9	Транспорт й інфраструктура	2150
10	Машинобудування	953

В таблиці 2 наведено інформацію стосовно угод зі злиття і поглинання у 2020 р. з розбивкою по країнах.

Таблиця 2 – Структура ринку злиття і поглинання за географічною ознакою, 2020 р. [20]

Країна	Частка ринку угод злиття і поглинання, %
США	41
КНР	13
Сполучене Королівство	10
Німеччина	3
Інші	33

Як бачимо, традиційно на США припадає найбільша частка угод злиття і поглинання на ринку – 41%. На другому місці знаходиться КНР – 13%, для якого характерне зростання транзакцій в секторі нових технологій, споживчого виробництва та фінансів, що відображає розвиток китайської економіки. Третє місце займає Сполучене Королівство – 10% ринку угод злиття і поглинання. Інші країни переважно представлені розвиненими країнами-членами ЄС й Азії [20].

Динаміка показників угод злиття і поглинання в ЄС в XXI ст. має більш сталий характер, ніж в інших регіонах світу. Найбільші показники за обсягами угод M&A було отримано у 2007-2008 рр. та 2016 рр. (рис.) [20].

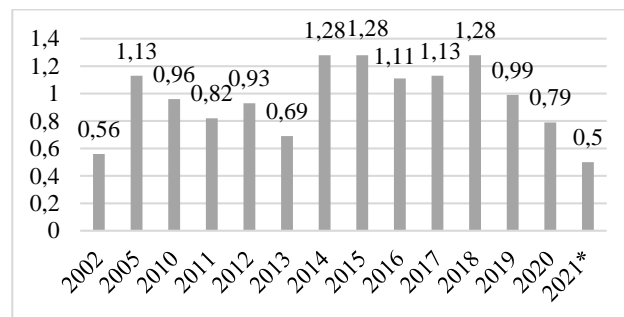

Рис. – Динаміка обсягу угод M&A у ЄС, трлн. дол.

Ринок угод М&А ЄС у 2019-2020 рр. зіткнувся з наслідками глобальної пандемії та внаслідок цього закриттям багатьох інвестиційних проєктів. Проте в 2022 році спостерігається зростання кількості угод, що відбувається в результаті відновлення економіки ЄС. Однак, повномасштабні бойові дії, що відбуваються на території України з Росією, зумовлюють потребу у виготовленні різних видів озброєння, продуктів першої необхідності для озброєних сил України. У теперішній час розвинуті країни ЄС та Велика Британія здійснюють допомогу Україні та створюють умови щодо спільного виробництва зброї та інших товарів. Тому, процес злиття і поглинання підприємств військово-промислового комплексу спостерігається на території ЄС та інших країн.

Окрім злиття та поглинання українські компанії мають шанс приєднатися до міжнародних стратегічних альянсів.

Під міжнародним стратегічним альянсом розуміється довгострокове об'єднання двох та більше підприємств з метою кооперації виробництва продукції. В рамках кооперації виробництва продукції сторони об'єднують технологію виробництва, кадрові та фінансові ресурси [16]. Вони діють або на постійній основі або збираються на засідання через певний проміжок часу або за потреби. Існують три види міжнародних альянсів:

- стратегічні, що створюються для захоплення ринку збуту;
- колабораційні передбачають співпрацю наукових установ з метою розробки нового виду продукції;
- інвестиційні створюються з метою реалізації інвестиційного проєкту з випуску нового виду продукції [19].

Отже, міжнародні, особливо стратегічні, альянси можуть бути використані українськими бізнес-структурами для покращення своєї діяльності та виходу на Європейські ринки.

Висновки. Для України вкрай важлив є дослідження (моніторинг):

- розвитку країн-членів ЄС за економічним, соціальним та екологічним напрямками;
- змін, що відбуваються у регіональній політиці ЄС та інструментах її реалізації, таких як: нормативно-правові акти щодо реєстрації, оподаткування й умов кредитування суб'єктів господарювання, у тому числі з України;
- змін щодо формування міжнародних стратегічних альянсів, злиття та поглинання транснаціональними корпораціями суб'єктів господарювання з країн з перехідною економікою.

Список літератури

1. Демиденко С. Л. Особливості стратегічного аналізу середовища підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>. (дата звернення: 02.05.2024)
2. Мельник М. І. Класифікація бізнес-середовища: системний підхід. *Регіональна економіка*. 2008. № 2. С. 251–260.
3. Набока Ю.В. Бізнес-середовище: характеристика, структура, розвиток, діагностика. *Економічний простір*. 2018. № 138. С. 192–200. URL : <https://doi.org/10.30838/P.ES.2224.231018.192.257>. (дата звернення: 02.05.2024)

4. Нікітенко Д. В. Інвестиційна сприйнятливість бізнес-середовища як чинник інвестиційної безпеки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 18. С. 114 – 120.
5. Чала В. С., Дригола К. В., Рижкова В. Є. Порівняльний аналіз умов ведення бізнесу в Україні, Польщі та Словаччині: стан та перспективи. *Економічний простір*. 2016. № 116. С. 104 – 114. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros201611610> (дата звернення : 02.05.2024)
6. Shtal T., Buriak M., Ukubassova G., Tlegen T., Amirbekuly Y., Toiboldinova Z. Methods of analysis of the external environment of business activities. *Espacios*. 2018. Vol. 39 (12). P. 22.
7. Європейські стандарти місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС: посібник до семінарських занять та самостійної роботи студентів / Т.І. Кагановська та ін. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. 88 с.
8. Куйбіда В. С., Федуллова Л. І. Нова регіональна політика ЄС: уроки для України: аналіт. зап. Київ: НАДУ, 2019. 24 с.
9. Бородин Є. І., Квітка С. А., Тарасенко Т. М. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування: хрестоматія. Дніпро: ГРАНІ, 2019. 148 с.
10. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / В. І. Чужиков та ін. Київ: КНЕУ, 2016. 495 с.
11. Чернеженко О. М. Місцеве самоврядування в Україні та державах-учасниках ЄС: конституційне регулювання й організаційні моделі: монографія. Київ: Ліра-К, 2018. 380 с.
12. Boggero G. Constitutional Principles of Local Self-Government in Europe. Leiden; Boston: Brill, 2018. 334 p.
13. Public Administration Reform in Europe: Conclusions, lessons learned and recommendations for future EU policy / A. Heichlinger, N. Thijs, G. Hammerschmid, K. Attström. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. 41 p.
14. Ten Guidelines for Effective Decentralisation Conducive to Regional Development. OECD, 2019. 54p. URL: <https://www.oecd.org/eurasia/countries/ukraine/Ten-Guidelines-for-Effective-Decentralisation-Conducive-to-Regional-Development.pdf> (дата звернення: 03.05.2024)
15. Касяч А. О., Чумаченко Ю. В. Міжнародні стратегічні альянси як чинник розвитку конкурентних переваг підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 78 – 83. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal/17ukr/17.pdf> (дата звернення: 03.05.2024)
16. Козаченко Г. В., Шульженко Л. Є. Стратегічні альянси: дуальний характер. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2012. Вип. 27. Т. 1. С. 54–60
17. Курило Ю. Особливості здійснення операцій М&А в Україні. *Правовий тижень. Щотижнева інформаційно-правова газета*. 2018. № 27 (100). URL: <http://legalweekly.com.ua> (дата звернення: 03.05.2024).
18. Міцкевич Н. В., Троцька Т. О. Теоретичні аспекти стратегії злиття та поглинання. *Наукові праці. Економіка*. 2018. Вип. 300. Т. 312. С. 87–90. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/542492.pdf> (дата звернення: 03.05.2024).
19. Шульженко Л.Є. Стратегічний альянс: визначення та ознаки. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2019. № 1(172). Ч. 1. С. 171–175.
20. Офіційний сайт ІММА. URL: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics/> (дата звернення 03.05.2024)

References (transliterated)

1. Demydenko S. L. Osoblyvosti strategichnogo analizu seredovyshha pidpryyemstva [Peculiarities of strategic analysis of the enterprise environment] *Efektivna ekonomika* [Efficient economy]. 2015. no. 9. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>. (data zvernennya: 02.05.2024)
2. Melnyk M. I. Klyasifikaciya biznes seredovyshha: systemnyj pidxid [Classification of the business environment: a systematic approach]. *Regionalna ekonomika* [Regional economy]. 2008. no.2. pp. 251–260.
3. Naboka Yu.V. Biznes-seredovyshhe: karakterystyka, struktura, rozvytok, diagnostyka [Business environment: characteristics, structure, development, diagnosis]. *Ekonomicznyj prostir* [Economic space]. 2018. no.138. pp. 192–200. URL: <https://doi.org/10.30838/P.ES.2224231018.192.257>. (data zvernennya: 02.05.2024)
4. Nikytenko D. V. Investycijna spryiatlyvist biznes-seredovyshha yak chynnyk investycijnoyi bezpeky [Investment favorability of the business environment as a factor of investment security]. *Globalni ta nacionalni problemy ekonomiky* [Global and national economic problems]. 2017. no.18. pp. 114 – 120.

5. Chala V. S., Drygola K. V., Ryzhkova V. Ye. Porivnyalnyi analiz umov vedennya biznesu v Ukraini, Polshhi ta Slovachyni: stan ta perspektyvy [Comparative analysis of business conditions in Ukraine, Poland and Slovakia: status and prospects]. *Ekonomichnyj prostir* [Economic space]. 2016. no. 116. pp. 104 – 114. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros201611610\(data_zvernennya:02.05.2024\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros201611610(data_zvernennya:02.05.2024))
6. Shtal T., Buriak M., Ukubassova G., Tlegen T., Amirbekuly Y., Toiboldinova Z. Methods of analysis of the external environment of business activities. *Espacios*. 2018. Vol. 39 (12). P. 22.
7. *Yevropejski standarty misceвого samovryaduvannya ta regionalna polityka YeS: [posibnyk do seminarshykh zanyat ta samostijnoyi roboty studentiv]*. [European standards of local self-government and regional policy of the EU: a guide to seminar classes and independent work of students] / T.I. Kaganovska ta in. Kharkiv: KhNU im. V.N. Karazina, 2021. 88 p.
8. Kujbida V. S., Fedulova L. I. *Nova regionalna polityka YeS: uroky dlya Ukrainy: [analit. zap.]*. [New EU regional policy: lessons for Ukraine: [analyst. zap]]. Kiev: NADU, 2019. 24 p.
9. Borodin Ye. I., Kvitka S. A., Tarasenko T. M. *Mizhnarodni standarty misceвого samovryaduvannya: xrestomatiya*. [International standards of local self-government: textbook]. Dnipro: GRANI, 2019. 148 p.
10. *Regionalna polityka Yevropejskogo Soyuzu: [pidruchnyk]*. [Regional policy of the European Union: textbook] / V. I. Chuzhykov ta in. Kiev: KNEU, 2016. 495 p.
11. Chernozhenko O. M. *Misceve samovryaduvannya v Ukraini ta derzhavah-uchasnyyax YeS: konstytucijne reguluvannya j organizacijni modeli: [monografiya]*. [Local self-government in Ukraine and EU member states: constitutional regulation and organizational models: [monograph]]. Kiev: Lira-K, 2018. 380 p.
12. Boggero G. *Constitutional Principles of Local Self-Government in Europe*. Leiden; Boston: Brill, 2018. 334 p.
13. *Public Administration Reform in Europe: Conclusions, lessons learned and recommendations for future EU policy* / A. Heichlinger, N. Thijs, G. Hammerschmid, K. Attström. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. 41 p.
14. Ten Guidelines for Effective Decentralisation Conducive to Regional Development. OECD, 2019. 54 p. URL: <https://www.oecd.org/eurasia/countries/ukraine/Ten-Guidelines-for-Effective-Decentralisation-Conducive-to-Regional-Development.pdf> (data_zvernennya:03.05.2024)
15. Kasych A.O., Chumachenko Yu.V. Mizhnarodni strategichni aliansy yak chynnyk rozvytku konkurentnykh perevag pidpryyemstva [International strategic alliances as a factor in the development of the company's competitive advantages]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and society]. 2017. Issue. 13. pp. 78–83. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal/17ukr/17.pdf> (data_zvernennya:03.05.2024)
16. Kozachenko G. V., Shulzhenko L. Ye. Strategichni aliansy: dualnyj charakter [Strategic alliances: dual nature]. *Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky [Theoretical and applied issues of economics]*. 2012. Issue. 27. Vol.1. P. 54–60
17. Kurylo Yu. Osoblyvosti zdijsnennya operacij M&A v Ukraini. [Peculiarities of M&A operations in Ukraine]. *Pravovij tyzhen* [Legal week]. *Shhotyzhneva informacijno-pravova gazeta* [Weekly informative and legal newspaper]. 2018. no. 27 (100). URL: <http://legalweekly.com.ua> (data_zvernennya: 03.05.2024)
18. Miczkevych N. V., Troczka T. O. Teoretychni aspekty strategiyi zlyttya ta poglynannya [Theoretical aspects of merger and acquisition strategy]. *Naukovi praci* [Scientific works]. *Ekonomika* [Economy]. 2018. Issue. 300. Vol. 312. pp. 87–90. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/542492.pdf> (data_zvernennya:03.05.2024)
19. Shulzhenko L.Ye. Strategichnyj alians: vyznachennya ta oznaky [Strategic alliance: definition and characteristics]. *Visnyk Svidnoukrayinskogo nacionalnogo universytetu im. V. Dala* [Bulletin of the Eastern Ukrainian National University named after V. Dala]. 2019. no. 1 (172). Part. 1. pp. 171–175.
20. Oficijnyj sajt IMAA [Official site of IMAA]. URL: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics/> (data_zvernennya: 03.05.2024)

Надійшла (received) 16.06.2024

Відомості про авторів / About the Authors

Новік Ірина Олексіївна (Novik Iryna) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», кандидат економічних наук, доцент, доцентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1912-8576>; e-mail: Iryna.Novik@khp.edu.ua

Подрез Ольга Іванівна (Podrez Olha) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доктор філософії з економіки (PhD), старша викладачка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0099-0115>; e-mail: Olha.Podrez@khp.edu.ua

Проскурня Олена Михайлівна (Proskurnia Olena) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», кандидат технічних наук, доцент, доцентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8367-0442>; e-mail: Proskurnia.Olena@khp.edu.ua

Прийменко Ілля Віталійович (Pryimenko Illia) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», студент, м. Харків, Україна, ORCID, <https://orcid.org/0009-0003-8216-6417>, e-mail: Illia.Pryimenko@emmb.khp.edu.ua